

8. SINIF

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK PRATİK DEFTERİM

ANLAMAYI KOLAYLAŞTIRIR YORUMU GÜÇLENDİRİR

*Türk Evladı Ecdadını Tanıdıkça Daha Büyük
işler Yapmak İçin Kendinde Kuvvet Bulacaktır.*

GÜVEN KARAKAYA

3.ÜNİTE

YA İSTİKLAL YA ÖLÜM

KONULAR

8.3.1 DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ	1-5
8.3.2.BATI CEPHESİ (I. VE II. İNÖNÜ- KÜTAHYA ESKİŞEHİR SAVAŞLARI)	6-13
8.3.3 VE 4 MAARİF KONGRESİ VE TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ , ...	14-15
8.3.5 SAKARYA SAVAŞI- BÜYÜK TAARUZ VE MÜDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI	16-19
8.3.6. LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)	20-23
8.3.7. MİLLİ MÜCADELENİN SANAT VE EDEBİYATA YANSIMASI	24-25

GÜVEN KARAKAYA

Milli mücadelede Doğu cephesinde düzenli ordu, Batı cephesinde önce Kuvayı Milliye Ardından düzenli ordu, Güney cephesinde ise Tamamen düzenli ordu mücadele etmiştir.

3.ÜNİTE

YA İSTİKLAL YA ÖLÜM

DOĞU VE GÜNEY CEPHESİ

KURTULUŞ SAVAŞINDA CEPHELER

DOĞU CEPHESİ

Kiminle Savaşıldı: Ermeniler

Kim Savaştı: Osmanlıdan kalma **düzenli ordu** (**KAZIM KARABEKİR'in** komutanı olduğu 15.kolordu.)

Hangi Anlaşma ile Kapandı: Gümrü Antlaşması (3 Aralık 1920)

GÜNEY CEPHESİ

Kiminle Savaşıldı: Fransız ve Ermeniler

Kim Savaştı: Eli silah tutan halk tarafından oluşturulmuş **Kuvay-ı Milliye**

Hangi Anlaşma ile Kapandı: Ankara Anlaşması (20 Ekim 1921)

BATI CEPHESİ

Kiminle Savaşıldı: İtilaf devletleri destekli Yunanlılar

Kim Savaştı: Önce Kuvay- Milliye daha sonra düzenli ordu.

Hangi Anlaşma ile Kapandı: Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

Millî Mücadele Cephe Haritası

DOĞU CEPHESİ

KİMLER SAVAŞTI

Soru Çözdüren
Bilgim

BMM Tarafında doğu cephesi komutanı olarak atanan **Kazım KARABEKİR** Paşa'nın Komutanı olduğu 15. Kolordu komutanlığı (**DÜZENLİ ORDU**) mücadele etmiştir.

Türkiye

Ermenistan

Ruslar tarafından desteklenen Ermenistan ve Osmanlı içerisinde yaşayan Ermeni çeteler savaşa katılmıştır.

Doğu Cephesinde 15.kolordu yani **DÜZENLİ ORDU** mücadele etmiştir.

Mondros ve Sevr antlaşmalarının amacı doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmaktır.

Kazım KARABEKİR

MİLLETİ SADIKA (Sadık Millet) Olarak adlandırılan Ermeniler, 19. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı Devleti'nde huzur içinde yaşamışlardır. Ancak **Rusya, ve İngiltere'nin kışkırtmasıyla** Osmanlı devletine **isyan** etmişlerdir.

I. Dünya Savaşında Doğu Anadolu'da Ruslarla birlikte hareket ederek **Türk köylerine baskınlar düzenlemiş ve katliamlar yapmışlardır.**

Osmanlı Devleti de bu katliamları engellemek amacıyla 1915'te **Tehcir Kanununu (Zorunlu Göç)** çıkararak, Ermenileri Suriye'ye göç ettirmiştir.

MONDROS VE SEVR ANTLAŞMALARINDA ERMENİ SORUNU

- ❖ Mondros Ateşkes Anlaşması'nın 24. maddesi **doğuda karışıklık çıkarsa işgal edilecek** şeklindeydi.
- ❖ Sevr Anlaşmasına göre "**Doğu Anadolu'da iki yeni devlet** kurulacak." şeklindeydi.

AMAÇ

Hem Mondros'un hem de Sevr'in asıl amacı doğuda bir **Ermeni devleti kurmaktır.**

Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra tekrar isyanlar çıkaran Ermenilere karşı TBMM, **KAZIM KARABEKİR'İN** başında bulunduğu 15. Kolorduyu (**DÜZENLİ ORDU**) Ermenilere karşı görevlendirdi.

Kazım Karabekir komutasındaki 15.Kolordu, **Ermenileri yenilgiye uğrattı** ve Ermeniler ateşkes istedi. Ermenilerle **GÜMRÜ ANTLAŞMASI** (3 Aralık 1920) imzalandı.

Kazım KARABEKİR ve Türk Ordusu

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

GÜMRÜ ANLAŞMASI (TBMM- ERMENİSTAN)

MADDE

Sarıkamış, Kars, Kağızman ve Iğdır, Türk Hükümeti'ne bırakılacak

TBMM ile Ermenistan arasındaki sınır Çıldır Gölü ve Aras Nehri olacak.

TBMM'nin kabul etmediği antlaşmaları Ermenistan'da kabul edemeyecektir

YORUM

Ermeniler işgal ettiği yerlerden geri çekilmişlerdir. **ERMENİLER MİSAKI MİLLİYİ KABUL EDEN İLK DEVLETTİR.**

Ermeniler Mondros ve Sevr de geçen **doğuda bir Ermeni devleti** fikrinden vazgeçmiştir.

Bu madde ile **Sevr geçersiz** kalmıştır. **SEVR'İ REDDEDEN İLK DEVLET ERMENİSTAN** olmuştur.

GÜMRÜ ANLAŞMASININ ÖNEMİ

- ❖ TBMM'nin uluslararası alandaki **İLK ANTLAŞMA VE İLK ASKERİ VE SİYASİ** başarısıdır.
- ❖ **SEVR'İ GEÇERSİZ SAYAN TBMM'Yİ VE MİSAKI MİLLİYİ TANIYAN İLK DEVLET ERMENİSTAN** olmuştur.
- ❖ Doğu Cephesi ilk çözüme kavuşan cephe olup bölgedeki **birlikler Batı ve Güney cephelerine** kaydırılarak bu cephelerin güçlenmesi sağlanmıştır.

GÜNEY CEPHESİ

Mustafa Kemal ve Temsil Heyeti tarafından gönderilen komutanlar tarafından örgütlenen **KUVAYI MİLLİYE** mücadele etmiştir. Düzenli ordu savaşmamıştır.

KİMLER SAVAŞTI

Türkiye

Fransa

Fransızlar ve Bölgede bulunan veya Suriye- Lübnan'dan getirilen ve Fransızlara yardım eden **Ermeni** çeteler savaşa katılmıştır.

- ❖ Bölgeyi ilk olarak **İngilizler** işgal etse de sonradan yaptıkları anlaşma ile **Urfa, Antep, Maraş, Hatay, Adana çevresini Fransızlara bırakmışlardır**. Fransızlar **Ermenilerle iş birliği** içinde hareket edince işgalin kalıcı olacağını anlayan bölge halkı **KUVAY-I MİLLİYE BİRLİKLERİ** kurarak direnişe geçmiştir.
- ❖ Kurtuluş Savaşı'nda ilk kurşun **Hatay'ın Dört Yol** ilçesinde 19 Aralık 1918 de Fransızlara karşı **KARA MEHMET tarafından** atılmıştır.
- ❖ Güney Cephesinde Maraş'ta **SÜTÇÜ İMAM ve RIDVAN HOCA**, Antep'te **ÜSTEĞMEN ŞAHİN BEY, KILIÇ ALİ BEY, ÖZDEMİR BEY**; Urfa'da **YÜZBAŞI ALİ SAİP BEY VE 12 LER GRUBU** halka liderlik yapmışlardır.

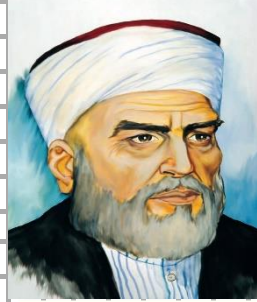

Kara Mehmet Anıtı

Maraş, Urfa, Antep savunmasında halk **Vatanseverce, Kahramanca, bağımsızlık** için mücadele etmiştir.

Güney Cephesinde düzenli ordu mücadelesi yoktur. Kuvayı Milliye mücadele etmiştir.

MARAŞ SAVUNMASI

Sütçü imam

Sembol Kişileri **Sütçü İmam Ve Rıdvan Hocadır**.

Sütçü imam Evlerine gitmekte olan üç Türk kadınına saldıran Fransız ve Ermeni askerlerden birini öldürmesi ile Maraş'ta ilk kurşun atıldı. Sütçü imam gündüzler köy köy dolaşarak, geceleri şehre inerek mücadeleye destek verdi. Ulu Cami İmamı Rıdvan Hoca'nın "**Kalesinde bayrağı dalgalanmayan ülkede cuma namazı kılınmaz!**" sözü, halkı Fransızlara karşı harekete geçirdi. Kaleye saldıran Maraş halkı, içerideki Fransız askerlerini etkisiz hâle getirip yeniden Türk bayrağını dikti. Halkın kahramanca direnişi karşısında şehirde tutunamayan Fransızlar **12 Şubat 1920'de Maraş'ı terk etmek** zorunda kalmıştır.

Maraş halkının bu kahramanca mücadelesi karşısında TBMM Maraş'a **KAHRAMAN (7 Şubat 1973)** unvanını vermiştir.

Rıdvan hoca

URFA SAVUNMASI

12 ler Grubu

Urfa Savunmasının öne çıkan ismi **Ali Saip URSAVAŞ'tır**.

Ali Saip Bey millî teşkilat oluşturarak Urfa'nın kurtuluşunda önemli rol oynadı. Ayrıca bölgenin ileri gelenleri tarafından oluşturulan ve 12'ler olarak bilinen kişilerde Urfa savunmasında önemli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Direniş karşısında bölgede tutunamayan Fransızlar 11 Nisan 1920 de şehri terk etmişlerdir. Ali Saip beye Urfa savunmasında gösterdiği mücadele dolayısıyla **Atatürk tarafından "URSAVAŞ"** soyadı verilmiştir.

Urfa halkının bu mücadelesi karşısında TBMM Urfa'ya 1984 yılında **ŞANLI** unvanını vermiştir.

Ali Saip Bey

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Soru Çözdüren Bilgi

BMM ile Fransa arasında imzalanan 1921 Ankara anlaşması ile **TBMM'yi Tanıyan ilk İtilaf devleti Fransa** olmuştur.

Güney Cephesinde Halk **Teslimiyetçi Tutum İçerisinde Bulunmamış Kahramanca** Mücadele Etmiştir.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

ANTEP SAVUNMASI

Şahin Bey

Antep savunmasının öne çıkan ismi **ŞAHİN BEY** dir.

ŞAHİN BEY Kilis-Antep kara yoluna kurduğu savunma hattıyla uzun süre Fransızların Antep'teki kuvvetlerine destek göndermelerini engelledi. 28 Mart 1920 günü girdiği çatışma sırasında düşman ateşiyle şehit düştü.

Yüzbaşı Kılıç Ali Bey, Karayılan, Aslan Bey, Binbaşı Hamdi Bey öncülüğünde, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, gençler, bütün halk omuz omuza mücadele etmiştir. Antep, adeta harabeye dönmüş. Geride **6317 ŞEHİT**, 7000 yaralı ve 10.000 yıkılmış ev kalmıştı. Tam on bir ay sekiz gün hiçbir yardım almadan düşmana direnen Antep teslim olmak zorunda kalmıştı.

Batı Cephesinde Sakarya Savaşının kazanılmasının ardından Fransızlarla **1921 ANKARA ANTLAŞMASI** imzalanmış ve Fransızlar 25 Aralık 1921 de Antep'i terk etmişlerdir.

Antep halkının bu mücadelesi karşısında TBMM Antep'e 6 Şubat 1921 yılında **GAZİ** unvanını vermiştir.

Kılıç Ali Bey

Molla Mehmet Karayılan

GÜNEY CEPHESİNİN KAPANMASI

Fransa, Güney Cephesi'ndeki **Kuvayı Milliye direnişi karşısında burada tutunamayacağını anlamış** ve Sakarya savaşında kazanılması üzerine TBMM **ANKARA ANTLAŞMASI'NI** (20 Ekim 1921) imzalayarak **HATAY DIŞINDA** işgal ettiği yerlerden çekilmiştir. Böylece **Güney Cephesi'ndeki askeri mücadele sona** ermiştir.

GÜNEY CEPHESİNİN ÖNEMİ

Güney Cephesinde **düzenli ordu yoktur, KUVAYI MİLLİYE** birlikleri ile düşmana karşı mücadele edilmiştir.

Kuvayı Milliye'nin en etkili olduğu cephe Güney Cephesi'dir.

Bu cephedeki **nihai başarı Batı Cephesinde başarı kazanılmasına sonucuna göredir.** (Sakarya Savaşı kazanılınca Ankara Antlaşması yapılmıştır.)

8.3.2. BATI CEPHESİ (I. VE II. İNÖNÜ- KÜTAHYA ESKİŞEHİR SAVAŞLARI)

KUVAY-I MİLLİYE

Paris Barış Konferansında Yunanlılara verilen İzmir ve çevresini Yunanlıların, Adana Antep Maraş Urfa çevresini Fransızların işgal etmesi ve işgallere karşı İstanbul hükümetinin bir şey yapmaması üzerine **HALKIN KENDİ BÖLGESİNİ DÜŞMANDAN KURTARMAK İÇİN KURDUĞU SİLAHLI DİRENİŞ** birliklerine **KUVAYI MİLLİYE** denir.

Soru Çözdüren Bilgim

Kuvayı Milliye tüm ülkede ulusal faaliyet göstermemiştir sadece **kendi bölgesini kurtarmayı** amaçlamıştır.

Kuvayı Milliye nin özellikleri ve kaldırılma sebeplerinden **yorum sorusu** sorulabilir. Bir olay anlatılır bu hangi özellik ya da kaldırılma sebebi denebilir.

KUVAYI MİLLİYE'NİN ÖZELLİKLERİ

- ❖ Milliyetçi duygularla kurulmuş **ULUSAL DEĞİL BÖLGESEL** mücadele yapmışlardır.
- ❖ Düzensiz birliklerdir. İhtiyaçlarını **HALKTAN** karşılamışlardır.
- ❖ Düşmanla mücadele ederek Yenmemişler Sadece **DÜŞMANIN İLERLEYİŞİNİ YAVAŞLATMIŞLARDIR.**
- ❖ Yaptıkları mücadele ile **MİLLİ BİLİNCİN artmasına** yardımcı olmuşlardır.

KUVAYI MİLLİYE'NİN KALDIRILMASI VE DÜZENLİ ORDUYA GEÇİŞİN SEBEPLERİ

- ❖ Düşmanı sadece **yavaşlatıyordu**. Düşmanı **yurttan atacak güçte olmaması**.
- ❖ **İhtiyaçlarını halktan zorla karşılaması**. Bu durum halkı huzursuz etmesi.
- ❖ Kuvayı Milliye hareket **liderlerinin başına buyruk ediyor** olması ve hukuksuz hareketler yapıyorlardı.
- ❖ Düzenli **düşman kuvvetlerine ancak düzenli birliklerle mücadele** edilebileceğinin anlaşılması

Kavram Bilgim

MİLLİ BİLİNÇ: Milletin ortak bir düşünce etrafında birleşmesi. Millî mücadele sırasında Milli bilinç ülkenin düşman işgalinden kurtarılması etrafında yoğunlaşmıştır.

Kuvayı Millîye'nin Gediz Muharebelerini kaybettikten sonra Mustafa Kemal Paşa **"Efendiler! Dalgalı, düzensiz ve komutasız bazı savaşımlardan sonra bildiğiniz üzere Gediz'de yenildik."** diyerek **düzenli ordu kurulmasının** zamanının çoktan geldiğine işaret etmiştir.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Batı cephesinde Yunan taarruzu ile başlayan savaşlarda Yunanlıların amacı **Ankara'yı ele geçirmek, TBMM'yi dağıtmak, Sevr'i kabul ettirmek, düzenli orduyu ortadan kaldırmaktır.**

BATI CEPHESİ

- ❖ **İzmir'in işgali üzerine kurulmuştur.**
- ❖ Bu cephede İngilizlerin desteklediği **YUNANILARLA** mücadele edilmiştir.
- ❖ Yunan işgaline karşı önce **KUVAYI MİLLİYE** sonra ise **DÜZENLİ ORDU** ile mücadele edilmiştir.
- ❖ Kurtuluş Savaşının **Kaderini belirleyen cephe**dir en uzun süren ve en şiddetli savaşlar bu cephede olmuştur.

Batı Cephesi Haritası

- ❖ 6-10 Ocak 1921 **1.İNÖNÜ SAVAŞI**
- ❖ 23 Mart 1 Nisan 1921 **2.İNÖNÜ SAVAŞI**
- ❖ 10-24 Temmuz 1921 **KÜTAHYA ESKİŞEHİR SAVAŞI**
- ❖ 23 Ağustos-13 Eylül **1921 SAKARYA SAVAŞI**
- ❖ 26 Ağustos-18 Eylül **BÜYÜK TAARRUZ BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ** Gibi Savaşlar Yapılmıştır

I. İNÖNÜ SAVAŞI

YUNANLILARIN AMACI

- **Ankara'yı ele geçirip TBMM'yi dağıtmak** ve Milli Mücadeleye son vermek
- TBMMye **Sevr'i zorla kabul ettirmek**
- Çerkez Ethem isynından yararlanarak Yeni kurulan **düzenli orduyu ortadan kaldırmak**

Mustafa Kemal ve İsmet İnönü

İSMET PAŞA Komutasındaki, TBMM'nin Kurduğu **DÜZENLİ ORDU SAVUNMA** savaşı yapmıştır.

Savaşın hemen öncesinde **ÇERKEZ ETHEM İSYAN** etmiştir. Bu durumu fırsat bilen Yunanlılar saldırıya geçmiştir. Bu nedenle Hem **Çerkez Ethem'le** ile Hem De **Yunanlılarla** Mücadele edilmiştir.

10 Ocak 1921'de İsmet Paşa komutasındaki Türk ordusu, İnönü önlerinde yapılan savaşta **Yunan ordusunu yenilgiye** uğratmıştır

Soru Çözdüren Bilgi

Ulusal ve Uluslararası sonuçları iyi ayırt etmemiz gerekir. Eğer sadece bizi ilgilendiren bir madde ise ulusal bizi ve başka bir devleti ilgilendiren bir madde ise uluslararasıdır.

I. İNÖNÜ SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

ULUSAL (Sadece Bizi İlgilendiren)

- ❖ **TBMM'YE GÜVEN** arttı.
- ❖ TBMM'nin **OTORİTESİ** arttı.
- ❖ Düzenli **ORDUYA KATILIM** arttı.
- ❖ Albay İsmet Bey **GENERALLİK RÜTBESİNE** yükseldi.
- ❖ 20 Ocak 1921'de **TEŞKİLAT-İ ESASİ** anayasası kabul edildi.
- ❖ 12 Mart 1921'de **İSTİKLAL MARŞI** kabul edildi.

ULUSLARARASI (Başka Devletleri de İlgilendiren)

- ❖ 1 Mart 1921'de AFGANİSTAN ile **AFGAN DOSTLUK ANTLAŞMASI** yapıldı.
- ❖ TBMM 12 Mart **1921'de LONDRA KONFERANSINA** davet edildi.
- ❖ 16 Mart 1921'de Sovyet Rusya ile **MOSKOVA ANLAŞMASI** yapıldı.

1. İnönü Savaşı'ndan Sonra Meydana Gelen Olayları baş harflerini kullanarak **TALİM, MİLAT** ... Olarak Kodlayabiliriz.

MOSKOVA ANTLAŞMASI

ULUSLARARASI

İSTİKLAL MARŞININ KABULÜ

ULUSAL

LONDRA KONFERANSI

ULUSLARARASI

AFGAN DOSTLUK ANTLAŞMASI

ULUSLARARASI

TEŞKİLAT-I ESASİNİN KABULÜ

ULUSAL

Kavram Bilgi

OTORİTE: Herhangi bir yerde güç, düzen, hakimiyet sağlama, kendini kabul ettirme.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Batı cephesinde Yunan taarruzu ile başlayan savaşlarda Yunanlıların amacı **Ankara'yı ele geçirmek, TBMM'yi dağıtmak, Sevr'i kabul ettirmek, düzenli orduyu ortadan kaldırmaktır.**

İKİLİK ÇIKARMAK:
Bölünme, ayrışma meydana getirmek, çatışma çıkarmak.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

LONDRA KONFERANSI (23 ŞUBAT- 12 MART 1921)

TBMM 1.İnönü savaşına başarılı olunca İtilaf Devletleri **savaşla elde edemediklerini, masa başı oyunları ile gerçekleştirmek amacı** ile Londra Konferansı'nı düzenlemiştir.

AMAÇ

- ❖ **Yunan ordusuna** toparlanması için **zaman kazandırmak**
- ❖ **Sevr Antlaşması'nın hafifleterek, TBMM'ye kabul ettirmek**

TOPLANTIYA KATILANLAR

İTİLAFA DEVLETLERİ

İNGİLTERE
FRANSA
İTALYA

TÜRKLER ADINA

İSTANBUL HÜKÜMETİ

TEVFİK BEY

TBMM HÜKÜMETİ

BEKİR SAMİ BEY

İtilaf Devletleri Bu Konferansa **NEDEN İKİ HÜKÜMETİ** De Davet Etmesinin nedeni

TBMM ile İstanbul Hükümeti arasındaki oluşabilecek anlaşmazlıklardan yararlanarak Sevr'i kabul ettirmek.

İtilaf devletlerinin **ikilik (çatışma) çıkarma planları** İstanbul Hükümeti adına söz alan **Tevfik Paşa'nın, "Söz hakkı milletimin gerçek temsilcisi olan TBMM üyelerininindir."** diyerek, söz hakkını Bekir Sami Bey'e bırakması, ile planları bozulmuştur.

Mustafa Kemal Bu Konferanstan Bir Sonuç
Alınmayacağını Düşünüyordu.

ANCAK

Devletlerinin **"Türkler BARIŞ değil SAVAŞ İSTİYOR"** propagandasını çürütmek

MİSAK-I MİLLİYİ tüm dünyaya duyurmak

Türk Milletinin gerçek temsilcisinin TBMM olduğunu tüm dünyaya duyurmak

LONDRA KONFERANSININ SONUCU VE ÖNEMİ

- ❖ TBMM, İtilâf Devletlerince **resmen** tanındı.
- ❖ Konferansta herhangi **bir sonuca ulaşılamadı**. (Mustafa Kemal'in ileri görüşlülüğü ortaya çıkmıştır)
- ❖ Yunan ordularının toparlanması için **zaman kazandırılmıştır**.
- ❖ TBMM, İtilaf devletlerinin **barış değil savaş istiyorlar propagandasına karşın barıştan yan olduğunu** göstermiştir.
- ❖ **Misakı Milli'yi tüm dünyaya duyurarak** hangi şartlarda barış yapabileceğimizi gösterdik.

MOSKOVA ANLAŞMASI (16 MART 1921) (TBMM-SOVYET RUSYA)

NEDEN İMZALANDI

- ❖ Yeni kurulan **iki devletin uluslararası destek** araması.
- ❖ Sovyet Rusya'nın **güney sınırını güvenlik altına almak** istemesi,
- ❖ Doğuda **Ermenilere karşı batıda Yunanlılara karşı** (I. İnönü Savaşı) **başarı**

- ❖ TBMM'nin milli mücadelede **güçlü bir devletin desteğini** almak istemesi,
- ❖ Sovyet Rusya ve TBMM'nin **İtilâf Devletlerini ortak düşman** olarak görmesidir.

MADDE

Taraflardan birinin tanımadığı uluslararası bir antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.

Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya'sı arasında imzalan antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

Her devlet (taraflar) kendi geleceğine kendisi karar verecektir.

Batum'un Gürcistan'a bırakılması şartıyla Sovyet Rusya Gümrü Antlaşması'nı ve Doğu sınırını tanıyacaktır.

Sovyet Rusya Misak-ı Milli'yi tanıyacaktır

Sovyet Rusya Kapitülasyonların kaldırılmasını kabul edecektir.

YORUM

TBMM ve Sovyet Rusya **diplomatik alanda birlikte hareket etme** kararı aldılar. **Sevr'i reddeden ilk Avrupalı devlet Sovyet Rusya** olmuştur.

İki ülkede de köklü **rejim değişikliği** olduğunu gösterir.

Bu madde ile **Osmanlı ile ilişkilerini kesen ilk devlet Sovyet Rusya** olmuştur.

Birbirlerinin **bağımsızlıklarına saygılı** olacaklarına dair güvence vermişlerdir.

Batum, Misak-ı Millîden verilen ilk tavizdir.

Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk Avrupa devleti Sovyet Rusya olmuştur.

Kapitülasyonların kaldırılmasını kabul eden ilk devlet Sovyet Rusya olmuştur. (Ekonomik Bağımsızlık)

Soru Çözdüren
Bilgim

Londra Konferansı ile
İtilaf Devletleri
TBMM'yi **Resmen**
Tanımıştır.

**Moskova Antlaşması
ile Batum Gürcistan'a
bırakılması ile Misakı
milliden ilk taviz
verildi.**

Kavram
Bilgim

TAVİZ VERMEK: Ödün
vermek, vazgeçmek,
karardan dönmek.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

TBMM'yi ve Misaki
Milliyi tanıyan ilk
MÜSLÜMAN ülke
Afganistan olmuştur.

İstiklal Marşı
Bağımsızlığı
Vurgulamak, Askerin
Savaşma Şevkini
Arttırmak Amacıyla
Yazılmıştır.

İKİLİK ÇIKARMAK:
Bölünme, ayrışma
meydana getirmek,
çatışma çıkarmak.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

MOSKOVA ANTLAŞMASININ ÖNEMİ

- ❖ İlk defa **Batılı büyük bir devlet TBMM'yi ve Misak-ı Milliye** tanımıştır.
- ❖ Doğu sınırı **güvenlik** altına alındı.
- ❖ Kurtuluş Savaşı'nda **Sovyet Rusya'nın silah ve maddi yardımında** bulunması sağlandı.

AFGAN DOSTLUK ANTLAŞMASI (1 MART 1921) (TBMM-AFGANİSTAN)

1 Mart 1921 tarihinde müzakere için Moskova'da bulunan Türk heyeti ile bağımsızlığını yeni kazanmış bulunan Afganistan temsilcileri arasında imzalanan dostluk antlaşmasıdır

MADDE

İki devlet birbirinin bağımsızlığını tanıyacaktır

Taraflardan biri saldırıya uğrarsa diğeri öbürüne yardım edecektir.

İki ülkenin arasındaki bağları daha kuvvetli bir hale getirmek amacı ile Türkiye, Afganistan'a subay ve öğretmen gönderecektir.

YORUM

TBMM'yi ve Misaki Milliye tanıyan ilk **MÜSLÜMAN** ülke Afganistan olmuştur.

Uluslararası **EŞİTLİK** prensibini gösterir.

TBMM **ASKERİ** ve **EĞİTİM** alanda yardım etmeyi kabul etmiştir.

İSTİKLAL MARŞININ KABULÜ (12 MART 1921)

Bir ülkenin bağımsızlığının ve gücünün simgesi olan, genellikle bestelenmiş haliyle çeşitli etkinliklerde seslendirilen sözlü müzik parçasına **MİLLİ MARŞ** denir.

TBMM açılınca her bağımsız devlet gibi **millî duyguları uyandıracak** bir bağımsızlık marşına ihtiyaç duyuldu. Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Bey'in teklifi üzerine düzenlenen Milli Marşın belirlenmesi yarışmasına 724 eser katıldı. Yarışma sonucunda Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı aldığı **İSTİKLAL MARŞI** kazandı ve **12 Mart 1921'de** TBMM tarafından milli marş olarak onaylandı.

AMAÇ

- ❖ Yeni Kurulan TBMM'nin **BAĞIMSIZ** Olduğunu ve **Türk Milletinin Temsilcisi** Olduğunu Göstermek
- ❖ Millî Mücadele Ruhunu ve **Askerlerin Savaşma Şevkini** Arttırmak

İstiklal Marşı'mız **TÜRK ORDUSUNA** ithafen yazılmıştır. Güftecisi yani yazarı **MEHMET AKİF ERSOY** dur. Bestecisi **OSMAN ZEKİ ÜNGÖR** dür

TEŞKİLATİ ESASİYENİN KABULÜ (20 OCAK 1921)

TBMM'nin açılması **yeni bir devletin kurulduğunu göstermek ve TBMM'ye yurt içi ve dışında işlerlik kazandırmak** amacıyla yeni Türk devletinin ilk Anayasa kabul edilmiştir. **Anayasa yapan meclise KURUCU MECLİS** denir.

TEŞKİLATİ ESASİYE'NİN ÖZELLİKLERİ

Egemenlik kayıtsız şartsız
milletindir.

YORUM

Demokratiktir Milli
egemenlik ilkesi
benimsenmiştir.

Yasama ve yürütme
yetkileri TBMM'ye aittir.

YORUM

Güçler birliği ilkesi
benimsendiğini gösterir.

Türkiye Devleti, Büyük
Millet Meclisince yönetilir.

YORUM

Osmanlıdan ayrı Yeni bir
devlet olduğunun
kanıtıdır.

Meclis başkanı hükümetin
de başkanıdır.

YORUM

Meclis hükümeti
sisteminin olduğunu
gösterir.

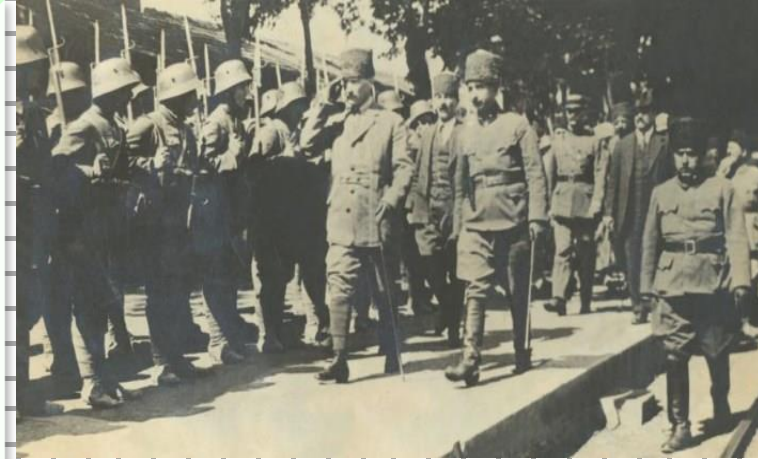
II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 MART -1 NİSAN 1921)

Londra Konferansından sonuç alınamayınca Yunanlılar **ANKARAYI 'yı alarak TBMM'yi dağıtmak ve Sevr'i kabul ettirmek** için saldırıya geçmiştir. Türk ordusu bu saldırıyı da önleyerek düşmanı ağır bir yenilgiye uğratmıştır.

II. İNÖNÜ SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

- ❖ TBMM ye ve **düzenli orduya güven** arttı.
- ❖ İtalya işgal ettiği (Antalya, Konya ve Muğla) yerleri boşaltmaya başladılar. Fransa çekilme düşüncesine girmiştir.
- ❖ M. Kemal İsmet Bey'e telgraf göndererek onu tebrik etmiştir.

(Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makus (kötü) talihini de yendiniz. Düşman çizgisi altındaki kara yazılı topraklarımızla birlikte bütün yurt bugün, en kıyıda köşede kalmış yerlerine dek zaferinizi kutluyor.”)

Soru Çözdüren
Bilgim

Yasama ve yürütme,
yargı yetkilerinin tek
bir kurumda
toplanması **GÜÇLER
BİRLİĞİDİR.**

İlk TBMM **MECLİS
HÜKÜMETİ** sistemi ile
yönetilmiştir.

Yunanlıların 2. İnönü
savaşındaki amacı
**ANKARAYI 'yı alarak
TBMM'yi dağıtmak ve
Sevr'i kabul ettirmek**

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Kütahya-Eskişehir
Savaşı **kaybettiğimiz**
bir savaştır.

İtalya geri çekilme
işlemini durdururken,
Fransa da barış
görüşmelerini
uzatmıştır. (**Dış
politikaya etkisi**)

Meclisin yetkilerinin bir
kişiye verilmesi
**demokratik bir
uygulama olmamasına
rağmen verilmesinin
nedeni Savaş şartları**
hâkim olduğu için acele
ve hızlı karar almaktır.

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞI (10 - 24 TEMMUZ 1921)

İnönü Muharebelerinin intikamını almak ve **ANKARAYI 'yı alarak TBMM'yi dağıtarak Sevr'i kabul ettirmek** için Yunanlılar büyük bir ordu ile saldırıya geçmiştir.

Yunan saldırısı sonucu Türk ordusunu

- ❖ **Daha fazla kayıp vermemek,**
- ❖ **Ordu düzenini sağlamak için SAKARYA nehrinin doğusuna geri çekilmiştir. (Batı cephesinde düzenli ordunun tek yenilgisi)**

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞI SONUÇLARI

- ❖ **Kütahya, Eskişehir, Afyon** gibi büyük bir alanı kaybettik.
- ❖ TBMM'de olumsuz tartışmalar yaşandı ve **Mustafa Kemal Paşa'ya karşı tepkiler yoğunlaştı.**
- ❖ Mustafa Kemal'e **BAŞKOMUTANLIK** yetkisi verildi.
- ❖ Meclisi **KAYSERİYE** taşıma fikirleri ortaya atıldı.
- ❖ Bu kayıplarla TBMM'ye ve **Kurtuluş savaşının kazanılacağına inanç azaldı.**
- ❖ İtalya geri çekilme işlemini durdururken, Fransa da barış görüşmelerini uzatmıştır. (**Dış politikaya etkisi**)

Yunan Ordusu Eskişehir'e Girerken

BAŞKOMUTANLIK KANUNU (5 AĞUSTOS 1921)

Kütahya-Eskişehir Savaşları'ndan sonra ordumuz yenilince son çare olarak Mustafa Kemal görülmüş ve **meclisin bütün yetkilerinin üç aylığına Mustafa Kemal'e verildiği olaya BAŞKOMUTANLIK YASASI** denir.

MUSTAFA KEMALİ DESTEKLEYENLER Bu ortamdan ancak Mustafa Kemal'in başarılı bir şekilde çıkabileceğini düşündükleri için kabul etmiştir.

Meclisin yetkilerinin bir kişiye verilmesi demokratik bir uygulama olmamasına rağmen neden verilmiştir?

MUSTAFA KEMALİ DESTEKLEMİYENLER Herhangi bir başarısızlık halinde Mustafa Kemal'den kurtulabileceklerini düşündükleri için kabul etmiştir.

Savaş şartları hakim olduğu için acele ve hızlı karar almak

Mustafa Kemal'in Başkomutanlık yetkisinin sadece üç ay süre ile alması **milli iradeye verilen önemi** gösterir.

MAARİF (EĞİTİM) KONGRESİ (15 TEMMUZ 1921)

MAARİF KONGRESİ'NİN TOPLANMASI

Eğitime büyük önem veren Mustafa Kemal Kurtuluş Savaşı'nda yenildiğimiz tek savaş **Kütahya Eskişehir Savaşı devam ederken** 15-21 Temmuz tarihleri arasında **Maarif Kongresi** yapılmasına katkı sağlamıştır.

Paşam! Öğretmenler derneği birkaç gün sonra Ankara'da toplanacak. Savaşın yoğunlaşacağı bir anda böyle bir toplantı size engel olabilir. Uygun görürseniz erteleyelim.

Hayır, hayır ertelemeyin **Cahillikle, ilkellikle savaş, düşmanla savaştan daha az önemli değildir.** Toplantıya katılacağım ve konuşacağım.

Atatürk Maarif kongresinin açılışında yaptığı konuşmada **eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, millî ve tarihî karakterimize uyan millî düşünceleri boğmaya çalışan her karşı fikre şiddetle karşı çıkan bir eğitim sistemi oluşturulmasını istemiştir.** Ayrıca **gelecekteki en önemli vazifenin Muallimler (Öğretmenler) ordusunda olduğunu** vurgulamıştır.

Kütahya Eskişehir savaşı devam ederken Mustafa Kemal'in Maarif Kongresi'ni düzenlemesine katkı sağlaması onun **EĞİTİME** verdiği önemi gösterir.

Kütahya Eskişehir savaşı devam ederken Mustafa Kemal'in Maarif Kongresi'ni düzenlemesine katkı sağlaması onun **SAVAŞIN KAZANILACAĞINA İNANCIN TAM OLDUĞUNU GÖSTERİR.**

15 Temmuz'da Ankara'da toplanan Eğitim Kongresi okul ve öğrenci sayısını ve eğitim için yapılması gerekenleri tespit etmek amacıyla toplanmıştır.

- **Eğitim politikaları belirlenmiştir.**
- **Eğitimin Milli ve çağdaş olması vurgulanmıştır**

Savaş sırasında kongre düzenlenmesi **EĞİTİME** verilen önemi gösterir.

Mustafa Kemal Eğitimin **MİLLİ ve ÇAĞDAŞ** olması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu konuda genellikle **eğitime verilen önem, Atatürk'e göre eğitim nasıl olması gerektiği, Atatürk'ün konuşmasının yorumlanması** soruları sorulmaktadır.

MAARİF eğitim, **MUALLİM** Öğretmen anlamına gelmektedir.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Kanun çıkarmak
YASAMA yetkisini
kullanmak demektir.

Tekâlif-i Milliye
Komisyonu
kurulmasının amacı
işlerin daha organize
yürütülmesidir

Tekâlif-i Milliye
emirleri sonrası halkın
yardımda bulunması
ve ordunun yanında
yer alması **TOPYEKÛN**
mücadele yapıldığının
gösterir.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ (MİLLİ YÜKÜMLÜLÜKLER) (7-8 AĞUSTOS 1921)

Mustafa Kemal Paşa Başkomutan olduktan sonra ilk iş olarak **Türk ordusunun eksikliklerini gidermeye çalışmış** ve bu amaçla Tekalif-i Milliye Emirlerini yayımlamıştır.

Mustafa Kemal **ORDUNUN** ihtiyaçlarını karşılamak için Tekalifi Milliye Emirlerini çıkarması

MADDE

Her ilçede Tekalif-i Milliye Komisyonu oluşturuldu.

Her ailenin bir kat çamaşır, bir çift çorap ve çarık hazırlayıp Komisyona teslim etmesi kararlaştırıldı.

Halkın elinde bulunan, savaşta işe yarar bütün silah ve cephanenin üç gün içinde teslimi istendi.

Halkın elinde bulunan yaylı araba ve kağrı arabaları ile deve ve merkeplerin %20'sinin teslimi istendi.

Halkın elinde bulunan çamaşırlık bez, kışlık ve yazlık kumaş; kösele, meşin vb. %40'ının bedeli sonradan ödenmek üzere teslimi istendi.

Eldeki buğday, saman, un, arpa, fasulye, bulgur, nohut, mercimek, şeker zeytinyağı vb. %40'ının bedeli sonradan ödenmek üzere teslimi istendi.

Demirci, marangoz, tesviyeci, saraç ve arabacı esnafları ile kılıç, mızrak yapabilecek sanatkarlar tespit edilerek görevlendirildi.

YASAMA yetkisini kullandığını gösterir.

YORUM

SİSTEMLİ bir şekilde çalışılmasını amaçlamıştır.

Ordunun **GİYECEK** ihtiyacının karşılanmak istendiğini gösterir.

Ordunun **SİLAH** ihtiyacının karşılanmak istendiğini gösterir.

Ordunun **ULAŞIM** ihtiyacının karşılanmak istendiğini gösterir.

Ordunun **GİYECEK** ihtiyacının karşılanmak istendiğini gösterir.

Ordunun **YİYECEK** ihtiyacının karşılanmak istendiğini gösterir.

Cephe gerisinde ordunun çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması düşünüldü.

TBMM bu yardımların toplanması sırasında **oluşacak olumsuzluklara önlem olarak ise İstiklal Mahkemelerini** kurmuştur. Halkın Tekalifi Milliye Emirleri için her türlü fedakarlığı yapması yardımcı olması **FEDAKARCA YARDIMSEVER, DAYANIŞMACI, BİRLEŞTİRİCİ, VATANSEVER** şekilde davrandığını gösterir.

8.3.5 SAKARYA SAVAŞI- BÜYÜK TAARUZ VE MÜDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI

Soru Çözdüren
Bilgim

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ 23 AĞUSTOS- 21 EYLÜL 1921(TBMM-YUNANİSTAN)

Kütahya- Eskişehir savaşını kazanan Yunanlılar; **Ankara'yı ele geçirmek**, TBMM ye **Sevr'i zorla kabul** ettirmek, **Düzenli orduyu yok etmek** amacıyla 23 Ağustos 1921'de saldırıya geçtiler.

Yunan ordusunun bu ilerleyişi karşısında Mustafa Kemal o tarihi emrini verdi.

Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh, bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça, terk olunamaz.

Buna göre bir hattın (cephenin) müdafaası yoktur alanın müdafaası vardır. Yenilen birlik geri çekilse bile diğer birlikler yerini terk etmeyecek sonuna kadar savaşacaktır.

Bu emir sonrası **22 Gün 22 Gece** Süren Savaş Sonrası Türk Ordusu **Yunan ordusu bozguna** uğratılmış, saldırı gücü kırılmış ve geri çekilmek zorunda kalmıştır. Sakarya Irmağı'nın doğusu düşmandan tamamen temizlenmiştir.

Atatürk'ün Sakarya savaşını kazandıran Yeni bir savaş taktiği geliştirmesi **Askeri Dehasını** göstermektedir.

Mustafa Kemal, savaş sırasında Sakarya adlı atından düşerek kaburga kemiklerini kırmıştır. Ancak savaş meydanını terk etmemiş savaşa devam etmiştir. Bu onun **vatanseverliğini kararlılığını** göstermektedir.

Sakarya savaşına **SUBAYLAR SAVAŞI** (çok fazla rütbeli asker şehit olduğu için) ve ATATÜRK tarafından **MELHAME-İ KÜBRA** (kan deryası, büyük savaş) da denmektedir.

Sakarya Savaşı'ndan sonra Kars ve Ankara Anlaşmalarının yapılması askeri başarıların, **SİYASİ** olaylara neden olmuştur.

Kavram
Bilgim

SAKARYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

ULUSAL SONUÇLARI

YORUM

1683 Viyana kuşatmasından beri süren geri çekilişimiz son buldu.

Yunanlıların **son taarruzu** olmuştur. Taarruz Gücü kırılmıştır.

Halkın TBMM'ye olan güveni arttı.

Savaşın kazanılacağına inanç artmıştır.

Mustafa Kemal'e **Gazilik** ünvanı ve **Mareşallik** rütbesi verildi.

Mustafa Kemal'in Sakarya Savaşı'nda yer aldığını kanıtlar.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Doğu sınırimiz kesin olarak çizen antlaşma **KARS ANLAŞMASIDIR.**

1921 Ankara Antlaşması ile Hatay Fransa'ya Bırakılmıştır. Bu **MİSAKİ MİLLİDEN VERİLEN İKİNCİ** Tavizdir.

ULUSLARARASI SONUÇLARI

İtalya Anadolu'dan tamamen çekildi.

13 Ekim 1921'de (Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan) **Kafkas Cumhuriyetleri ile KARS ANLAŞMASI** yapıldı.

20 Ekim 1921'de Fransa ile **ANKARA ANLAŞMASI** yapıldı.

YORUM

İtilaf Devletleri arasında **görüş ayrılığının** olduğunu gösterir.

Batı Cephesi'ndeki başarı **Doğu cephesini** etkilemiştir.

Güney Cephesi kapanmıştır

KARS ANLAŞMASI 13 EKİM 1921 (TBMM- AZERBAYCAN, GÜRCİSTAN, ERMENİSTAN)

Moskova Antlaşmasının onaylanması niteliğinde olan bu antlaşma ile doğu sınırimiz tekrar gündeme geldi ve Sovyet Rusya'nın isteği ile **Kafkas Cumhuriyetleri ile (Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan)** TBMM Hükümeti arasında Kars Antlaşması imzalandı (13 Ekim 1921). Buna göre; **Batum Gürcistan'a** Ardahan TBMM ye bırakılarak **Doğu sınırimiz kesin olarak çizilmiştir.**

ANKARA ANLAŞMASI 20 EKİM 1921(TBMM-FRANSA)

Türk ordusu Sakarya Meydan Savaşı'nı kazanması ile Fransa'nın Anadolu'daki ümitlerini sona erdi ve TBMM antlaşma yapmak zorunda kaldı.

MADDE

İki taraf arasında savaş durumu sona erecektir.

Hatay ve İskenderun Fransızlara bağlı Suriye'ye bırakılacak

Hatay'da özel bir yönetim kurulacak burada **resmi dil Türkçe** olacak ve Türk parası kullanılacaktır.

Suriye'deki **SÜLEYMAN ŞAH'IN TÜRBESİ'Nİ**, Türk askeri koruyacak ve Türk bayrağı dalgalanacaktır.

YORUM

Batı cephesindeki başarı güney cephesini etkilemiştir.

Hatay'ın kaybedilmesi **Misakı Milli 'den verilen ikinci tavizdir.**

Bu madde Hatay'ın geri alınabileceğini ve **Türk kültürünün devam etmesi** için gerekli tedbirlerin alındığını gösterir.

Süleyman Şah'ın Türbesi **Sınırlarımız dışında bulunan tek Türk toprağıdır.**

BÜYÜK TAARRUZ BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ (26 AĞUSTOS – 18 EYLÜL 1922) (TBMM-YUNANİSTAN)

Yaklaşık bir yıl kadar gizlice taarruz hazırlıkları yapıldı. Bu süreçte Mustafa Kemal'in Taarruzu geciktirmekle Meclisi oyalamakla suçlayan bazı milletvekilleri oldu. Mustafa Kemal Meclise gelerek yaptığı konuşmada; “Efendiler bizim de amacımız taarruzdur. Fakat yarı hazırlanmış bir orduyla taarruz etmek, kaybedilmiş bir savaştan daha kötü sonuçlar doğurabilir.” Diyerek hazırlıkların sürdüğünü ve uygun zamanın beklendiğini söylemiştir.

Başkomutanlık süresi dolan Mustafa Kemal TBMM **Başkomutanlığın** süresiz olarak Mustafa Kemal’de kalmasına karar verilmiştir.

Meclisin bu tutumu Mustafa Kemal’e duyulan güveni gösterir.

26 Ağustos 1922 sabahı 5.30 da Türk Topçusunun ateşi ile Afyon Kocatepe’den başlayan taarruzumuz karşısında Yunan ordusu yenilmiş ve geri çekilmiştir. **30 Ağustos’ta Dumlupınar’da yapılan Başkomutanlık Meydan Muharebesi** adı verilen savaşı da **ordumuz kazanınca** Mustafa Kemal **Ordular ilk hedefiniz Akdeniz ileri emrini verdi ve Yunan ordusu İzmir’e doğru kaçmaya** başlamıştır. 9 Eylül günü İzmir’e, 11 Eylül günü Bursa’ya ve 18 Eylül günü Balıkesir’e ulaşarak tüm Batı Anadolu’yu düşmandan temizledi.

BÜYÜK TAARRUZ ‘UN SONUÇLARI

Tüm Batı Anadolu düşman işgalinden kurtarılmıştır.

Kurtuluş Savaşı’nın **SİYASİ** dönemi bitti. **ASKERİ** dönemi başladı.

Fevzi Çakmak, Mareşallik rütbesine yükseltildi.

İtilâf Devletleri TBMM’ye barış teklifinde bulunmuşlardır.

MUDANYA ATEŞKES ANLAŞMASI (11 EKİM 1922)

Büyük Taarruz da Yunanlıları yenilgiye uğratıp **Batı Anadolu’yu kurtaran** Türk ordusu **Doğu Trakya ve Boğazları da Kurtarmak için** Çanakkale’ye doğru yönelmesi üzerine İngiltere ateşkes istedi.

Soru Çözdüren
Bilgim

Başkomutanlığın süresiz olarak Mustafa Kemal’de kalmasına **TBMM’nin Mustafa Kemale olan güvenini** gösterir.

Büyük taarruzun kazanılması **Mudanya Ateşkes antlaşmasına zemin** hazırlamıştır.

Kavram
Bilgim

MARŞELLİK: Türk Silahlı kuvvetlerinin en yüksek rütbesidir. Kıdem ve bekleme ile kazanılmaz. **Savaşta üstün yararlılıkları görülen** ve en az orgeneral ya da oramiral rütbesine sahip subaylara **TBMM** tarafından ilgili kanuna dayanarak verilir.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Mudanya Ateşkes Antlaşması ile **DOĞU TRAKYA SAVAŞ YAPILMADAN** alınmıştır.

İstanbul'da İngilizlerin Bulunması ve Doğu Trakya'da Asker Sınırlaması **EGEMENLİK HAKLARIMIZI YANİ TAMAMEN SÖZ SAHİBİ OLMAMIZI KISITLAYAN** Bir Durumdur.

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Görüşmelere; **İngiltere, Fransa, İtalya** ve TBMM Hükümeti adına **İSMET PAŞA** katılmıştır. **Yunan temsilcileri ateşkes görüşmelerine katılmamış**, görüşmelerde Yunanistan'ı **İngiltere temsil etmiştir.**

Mudanya Mütareke Evi : İsmet İnönü ve karşısında İngiltere temsilcisi General Harrington, Fransa temsilcisi General Charpy ve İtalya temsilcisi General Monbelli

MADDE

YORUM

Türkler ile Yunanlılar arasındaki savaş durumu sona erecektir.

Kurtuluş Savaşı'nın **ASKERİ** safhası **resmen bitmiş** oldu.

Doğu Trakya, Meriç Irmağına kadar boşaltılarak TBMM'ye verilecek.

Doğu Trakya **SAVAŞ** yapılmadan alınmıştır.

İstanbul ve boğazlar TBMM'ye bırakılacaktır.

İstanbul **SAVAŞ YAPILMADAN** alınmıştır. İstanbul'un TBMM'ye verilmesi ile Osmanlı Devleti **HUKUKEN** yıkılmıştır.

İtilaf Devletleri barış yapıncaya kadar İstanbul'da bulunabilecek.

TBMM'nin **egemenlik haklarını kısıtlayan** bir maddedir.

TBMM barış anlaşması yapıncaya kadar **Doğu Trakya'da 8.000 asker bulundurabilecek**

TBMM'nin **egemenlik haklarını kısıtlayan** bir maddedir.

MUDANYA ATEŞKES ANLAŞMASININ ÖNEMİ VE SONUCU

Milli Mücadelenin **ASKERİ** başarısı **SİYASİ** bir başarı ile sonuçlanmıştır.

Doğu Trakya İstanbul ve boğazlar Savaş yapılmadan kurtarılmıştır.

Lozan Barış Anlaşmasına ortam hazırlamıştır.

Yunanlıların **MEGOLO İDEA** (Büyük Yunanistan) fikri çökmüştür.

İstanbul'un TBMM'ye devredilmesi, **Osmanlı'nın hukuken sona erdiğini** göstermektedir.

8.3.6. LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)

Soru Çözdüren Bilgi

LOZANDAN ÖNCE NELER OLDU

- ❖ Osmanlı Devleti 1.Dünya Savaşından **Mondros Ateşkes Antlaşmasını** imzalayarak çekildi.
- ❖ İtilaf Devletleri Bu Anlaşmaya Dayanarak **Anadolu'yu işgal** Etmeye Başladılar.
- ❖ İstanbul Hükümeti İşgallere Tepkisiz Kalınca Türk Halkı Cemiyetler ve Kuvayı Milliye yi Oluşturarak İşgallere Karşı Çıktı.
- ❖ Mustafa Kemal Dağınık Haldeki Bu Birlikleri Birleştirdi ve Millî Mücadeleyi Başarıya Ulaştırdı.
- ❖ Ardından Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı Ancak Bu Anlaşma Nihai Barış Antlaşması Değildi. **Nihai Barış Antlaşması LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASIDIR.**

NEDEN LOZAN TERCİH EDİLDİ

TBMM Anlaşmanın Anadolu'da yapılmasını istiyordu ancak itilaf devletleri buna karşı çıktı ve **TARAFSIZ olan İsviçre'nin Lozan** şehrinde yapıldı.

Mudanya Ateşkes Antlaşması Nihai Barış Antlaşması Değil Geçici Ateşkestir. Nihai Barış Anlaşma **LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASIDIR.**

Lozan Barış Antlaşmasına İstanbul Hükümeti de davet edilince saltanat kaldırılmıştır. **Saltanatın kaldırılması ile Osmanlı Devleti RESMEN SONA ERMİŞTİR.**

İTİLAFA DEVLETLERİNİN İKİLİK ÇIKARMA PLANI

İtilaf devletleri Lozan'a hem **TBMM** hem de **İstanbul hükümetini** çağırıştır.

Amaçları **TBMM** ile **İSTANBUL HÜKÜMETİ** arasında **ikilik (Çatışma)** çıkarıp kendi istekleri **doğrultusuna** bir anlaşma imzalatmak.

TBMM Barış görüşmelerinde **ikilik çıkmasını** önlemek için **1 Kasım 1922'de SALTANAT** kaldırıldı.

Kavram Bilgi

ANLAŞMAYA KATILAN DEVLETLER

TÜM KONULARDA KATILANLAR

İNGİLTERE
FARNSA
İTALYA
YUNANİSTAN

JAPONYA
ROMANYA
YUGOSLAVYA

BOĞAZLAR KONUSUNDA KATILANLAR

SSCB
BULGARİSTAN

GÖZLEMCİ OLARAK KATILAN

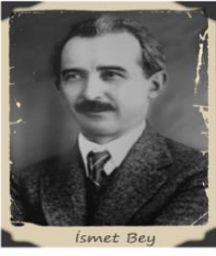
ABD

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

Kapitülasyonların
Kaldırılması **TAM**
BAĞIMSIZLIK, Doğuda Bir
Ermeni Devleti
Kurulmasına Karşı
Çıkılması **TOPRAK**
BÜTÜNLÜĞÜ ile ilgilidir.

Doğu Sınırımız Moskova
Ve Kars Antlaşmasına
Göre Belirlenmesi ile
BATUM Sınırlarımız
Dışında Kalmıştır.

Güney Sınırımız 1921
Ankara Antlaşmasını Göre
Kalması Sonucu **HATAY**
1939'a Kadar **Sınırlarımız**
Dışında Kalmıştır.

İsmet Bey

LOZAN GÖRÜŞMELERİNE NEDEN İSMET İNÖNÜ KATILMIŞTIR

Lozan konferansına Mondros'ta kötü bir imaj çizen **RAUF BEY** de katılmak istemiştir ancak TBMM, **Mudanya Ateşkes Anlaşması'ndaki başarılarından dolayı İsmet Beyi** temsilci olarak göndermiştir.

Lozan'a giden heyetten **Kapitülasyonlar ve Doğu Anadolu bir Ermeni devleti** konularında kesinlikle taviz verilmemesi istenmiştir.

Tam bağımsızlık Toprak bütünlüğünden ve egemenlik haklarımızdan taviz verilmek istenmediğini gösterir.

İlk Görüşmeler Ermeni **yurdu Kapitülasyonlar Boğazlar Musul sorunu Savaş tazminatı** gibi konularda anlaşmazlık olması üzerine kesilmiştir. 23 Nisan 1923'de tekrar Lozan'da görüşmeler yapıldı. 24 Temmuz 1923'de **bağımsızlığımızın ve egemenliğimizin sembolü olan Lozan Barış Antlaşması imzalanmıştır.**

LOZAN'A GÖRE SINIRLARIMIZ

DOĞU SINIRI

Moskova ve Kars Antlaşmalarına göre olacaktır. İran sınır (en eski sınırımız) ise 1639 yılındaki Kasrı Şirin Antlaşmasına göre olacaktır.

Batum **MİSAKİ MİLLİ sınırlarının dışında** kalmıştır.

IRAK SINIRI

Musul sorunu nedeni ile Türkiye-İngiltere arasında sorun olmuştur. İki devlet arasında 9 ay içinde çözümlenmek üzere sonraya bırakıldı.

Lozan'da çözüme kavuşmadı. 1926 Ankara Antlaşmasında çözüldü.

SURİYE SINIRI

Fransa ile yapılan 20 Ekim 1921'deki Ankara Antlaşmasına göre olacaktır.

Hatay 1939'a kadar sınırlarımızın dışında kaldı.

YUNAN SINIRI

Meriç nehri sınır olarak kaldı. Bozcaada, Gökçeada Türkiye'ye, Rodos ve Oniki Ada İtalya'ya, Kıbrıs İngiltere'ye, diğer bütün adalar Yunanistan'a bırakılmıştır.

Doğu Trakya'nın bizde kalacağı tescillendi.

LOZAN'A GÖRE KAPİTÜLASYONLAR

Kapitülasyonlar tamamen kaldırılmıştır.

Tam Bağımsızlıkla ilgilidir. Ekonomik bağımsızlığımızı ve egemenliğimizi kısıtlayan bir durumdan kurtulduk.

LOZAN'A GÖRE BOĞAZLAR

Boğazların yönetimi **başkanı Türk** olan uluslararası Boğazlar Komisyonuna bırakıldı. Boğazların iki yakası askerden arındırılacaktı. Ticaret gemilerine açık olacaktır.

Boğazlarda **komisyonun olması** egemenlik haklarımızı kısıtlamıştır. (Tam yetkili değiliz)

Askeri sınırlama olması **güvenliğimizi tehlikeye düşürmüştür.**

LOZAN'A GÖRE AZINLIKLAR

Bütün azınlıklar Türk vatandaşı sayılmıştır.

Yabancı devletlerin azınlıkları bahane ederek iç işlerimize karışması önlendi. Birlik ve beraberlik sağlandı.

LOZAN'A GÖRE NÜFUS MÜBADELESİ

İstanbul dışındaki Rumlar Yunanistan'a, Batı Trakya dışında Yunanistan'daki Türkler Türkiye'ye gelecekti. (DEĞİŞ-TOKUŞ)

Zorunlu göç olmuş Türkiye'deki **Rum nüfus sayısı azalmıştır.** Yunanistan'ın İstanbul'da Türkiye'nin batı Trakya'da nüfus bırakmak istemesinin sebebi bir gün geri alma düşüncesidir.

Ekonomik, siyasi, sosyal herhangi bir kısıtlama **Tam bağımsızlığımızı engelleyen** bir durumdur.

Batılı devletler azınlıkları bahane ederek sürekli iç işlerimize karışmaktaydı. **Azınlıkların Türk vatandaşı sayılması ile bu sorun çözülmüştür.**

Nüfus mübadelesi ile **zorunlu göç** olmuştur.

MÜBADELE:
Değiştirmek, değiş tokuş etmek anlamına gelir. Türkiye ile Yunanistan nüfus değişimi yapmıştır.

Yunanistan'ın Savaş tazminatı **ödemesi** savaşın sorumluluğunu üstlenmesi demektir.

Lozan Barış Antlaşması Türkiye Cumhuriyeti'nin tapu senedi niteliğindedir. Egemenliğimizin ve bağımsızlığımızın resmen ve hukuken tanındığının kanıtıdır.

LOZAN'A GÖRE OSMANLI BORÇLARI

Osmanlı Devleti ayrılan devletlere paylaştırılacak. Türkiye kendi payına düşen borcu ödeyecektir.

Duyunu Umumiye (Genel Borçlar İdaresi) kaldırılmıştır. Böylece egemenliğimiz kısıtlayan bir durumdan kurtulduk.

LOZAN'A GÖRE YABANCI OKULLAR

En fazla Fransa ile sorun oldu. Yabancı okullar Türk Kanunlarına uygun hareket edeceklerdi.

Eğitime **milli birlik** sağlanmıştır. Yabancı **okulların faaliyetleri denetim altına** alınarak **zararlı faaliyetleri** önlenmiştir.

LOZAN'A GÖRE SAVAŞ TAZMİNATI

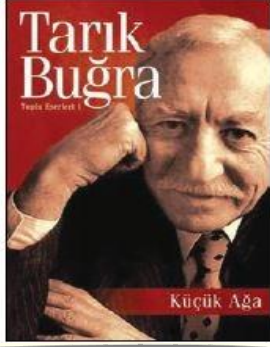
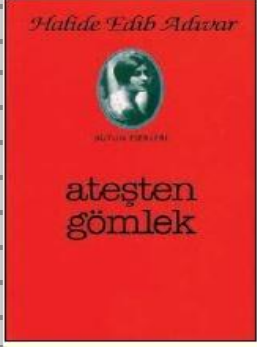
Yunanistan savaş tazminatı olarak **Karaağaç**'i bize verdi.

Yunanistan savaşın **sorumluluğunu** üstlendiğini gösterir.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI'NIN ÖNEMİ

- Türkiye Cumhuriyeti'nin **tapu senedi niteliğindedir.**
- Egemenliğimizin ve bağımsızlığımızın **resmen ve hukuken tanındığı bir anlaşmadır.**
- Lozan Barış Antlaşması, **Mondros ve Sevr'in rövanşıdır.**
- Kurtuluş Savaşı'nın **diplomatik bir zaferdir.**
- Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren **son antlaşmadır.**
- **Kapitülasyonlar** kesin olarak **kaldırılmıştır.**
- Osmanlı Devleti'nden kalan **asırlık sorunlardan çoğu** çözümlenmiştir.
- Lozan Barış Antlaşması, **sömürge altında bulunan milletlere bağımsızlık yolunda örnek teşkil etmiştir.**

8.3.7. MİLLÎ MÜCADELENİN SANAT VE EDEBİYATA YANSIMASI

- ❖ Millî Mücadele **edebiyat (roman, şiir) ve sanat (resim, heykel) eserlerine de konu** olmuştur.
- ❖ Bu dönemde yaşanan **siyasi, sosyal ve kültürel olayları dönemin yazar ve ressamlarına ilham kaynağı** olmuştur.
- ❖ **Ressamların ve yazarların bu eserlerine bakarak dönem hakkında çeşitli bilgilere ulaşılabilmektedir.**

Soru Çözdüren Bilgi

Her dönemde olduğu gibi Millî mücadele döneminde de insanları etkilemiştir. Sanatçılar dönemin **siyasi sosyal kültürel** olaylarından etkilenmiştir.

ESERLERDE İŞLENEN KONULAR ARASINDA

İşgal altındaki yerlerdeki durumu

Halkın Tekalifi Milliye Emirlerince yaptığı yardımları

Cephede düşmanla yapılan mücadeleleri

Toplanan yardımların cepheye götürülmesi aşamalarını

Cephedeki askerlerin yaşamı

Millî mücadelenin topyekûn bir savaş olduğunu

Yazılan şiirler, romanlar hikâyeler Kurtuluş Savaşının **EDEBİYATA** etkisidir.

Çizilen resimler ve yapılan heykeller Kurtuluş Savaşının **SANATA** etkisidir.

FEDEKARLIĞINI ANLATIR

DAYANIŞMAYI ANLATIR

BİRLİK BERABERLİĞİNİ ANLATIR

YAŞANAN KÖTÜ GÜNLERİ ANLATIR

VATANSEVERLİĞİNİ ANLATIR

MİLLÎ MÜCADELENİN GÜÇLÜĞÜNÜ ANLATIR

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ ESERLERİ TÜRK MİLLETİNİN

GÜVEN KARAKAYA
Gaziantep-
Şehitkamil Ömer
Seyfettin İ.H.O

DÖNEMİN ÖNE ÇIKAN ROMANLARI

- Halide Edip Adıvar Türk'ün Ateşle İmtihanı, Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye
- Tarık Buğra Küçük Ağa
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu Yaban
- Turgut Özakman Şu Çılgın Türkler
- Kemal Tahir Esir Şehrin İnsanları, Yorgun Savaşçı
- Samim Kocagöz Kalpaklılar, Doludizgin
- Falih Rıfkı Atay Çankaya
- Şevket Süreyya Aydemir Tek Adam

DÖNEMİN ÖNE ÇIKAN BAZI RESİM HEYKELLERİ

- Halil Dikmen İstiklal Harbinde Kadınlar
- İbrahim Çallı Kurtuluş Savaşı'nda Zeybekler
- Hikmet Onat ...

DÖNEMİN ÖNE ÇIKAN BAZI ANILARI

- Kemal Arıburnu Atatürk'ten Anılar
- Kâzım Karabekir İstiklal Harbimiz
- Ali Fuat Cebesoy Millî Mücadele Hatıraları

DÖNEMİN ÖNE ÇIKAN BAZI ŞİİRLERİ

- Mehmet Akif İstiklal Marşı
- Kemalettin Kamu Dumlupınar Yolunda
- Fazıl Hüsnü Dağlarca Üç Şehitler Destanı
- Nazım Hikmet Kuvayı Milliye Destanı
- Cahit Külebi Atatürk Kurtuluş Savaşında

Millî mücadele Dönemi ile ilgili en yetkin eser **MUSTAFA KEMAL ATATÜRKÜN YAZDIĞI NUTUK** tur.

